

Η ΦΕΡΕΟΙΚΗ

ΕΛΕΝΗ ΛΑΔΙΑ

Εκδόσεις: ΕΣΤΙΑΣ

«Φορώντας σαν σπίτι τη ζωή μας»

Γεν. 2,7 «...καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν».

Από την πρώτη σελίδα του βιβλίου, ο αναγνώστης αισθάνεται πως βρίσκεται σε μια παρόμοια στιγμή δημιουργίας. Στον ρόλο του δημιουργού η συγγραφέας Ελένη Λαδιά και δημιούργημα ο ήρωας της.

Την αίσθηση του κενού που φέρνει η γέννα στη μάνα, το ίδιο κενό νοιώθει και ο συγγραφέας με την ολοκλήρωση ενός έργου. Από το κενό αυτό βγαίνει η δημιουργική εκκίνηση, ή αλλιώς η «σπορά» της συγγραφής του επόμενου έργου. Η Ε.Λ. στέκει αντιμέτωπη με τον ήρωα που πρέπει να γεννήσει. Μοιάζει να θέλει να γίνει ηρωίδα σε άλλες σελίδες. Δεν θέλει να είναι η ηρωίδα της δικής της ιστορίας. Θέλει να γίνει η ηρωίδα μιας άλλης ζωής, τώρα που ο κόσμος γύρω μοιάζει χάρτινος κι η ίδια μια χαλκομανία που ξεθωριάζει συνεχώς

Και, συνεχίζει με μία -De profundis- ομολογία όπου αποκαλύπτει πως τον ύπνο της διέκοψε η έμπνευση. «..στον ύπνο, μου έρχονται οι ιδέες..» μου είχε πει κάποτε σε μια συνέντευξη της. Και τώρα, ένα πλήθος ανθρώπων και γεγονότων ζωντανεύει στο μυαλό της. Το επόμενο πρωί, έχοντας πάρει τις ενύπνιες αποφάσεις της αρχίζει να «ζωγραφίζει» τον ήρώα της. Του δίνει σωματικά χαρακτηριστικά, ηλικία επάγγελμα, οικονομική κατάσταση. Είναι πενηντάχρονος. Φιλολόγος, του αρέσει η καλή λογοτεχνία, το θέατρο και ο κινηματογράφος. Επίσης, του αρέσει να επισκέπτεται Μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους. Εγκαταλείπει το πατρικό του σπίτι, πουλά και όλα του τα υπάρχοντα και με αυτά τα χρήματα αγοράζει ένα ολοκαίνουργο αυτοκίνητο. Νοικιάζει μια αποθήκη και βάζει μέσα ό,τι θέλει να κρατήσει και είναι πλέον, ελεύθερος.

Η συγγραφέας κοντοστέκεται, βλέπει από απόσταση το δημιούργημά της και αναγνωρίζοντας την πολυσύνθετη και πολύπλοκη προσωπικότητα του θηλυκού γένους, του αλλάζει φύλο, διατηρώντας τα παραπάνω χαρακτηριστικά και τον μετατρέπει σε γυναίκα. Την ονομάζει, Φερέοικη. Φερέοικη λοιπόν όνομα ή ιδιότης; Η Φερέοικη, δεν χρειάζεται να πουλήσει το σπίτι της, το φέρει επάνω της. Είναι το δέρμα της. Πάνω του φέρει τα αποτυπώματα όλων αυτών που

τόσο αγάπησε. Των γονιών της. Ιδιαίτερα της μάνας της. Αυτό έχει γίνει σπίτι της και μέσα από τις αναμνήσεις της ζει και πάλι μαζί τους.

Ωστόσο, μέσα από το «γενεσιουργό» αυτό κομμάτι του βιβλίου εμφανίζεται και μια άλλη ανάγνωση: η πάλη της έμπνευσης για την πλοκή αλλά και η μάχη του ήρωα με τον δημιουργό του. Η ελευθερία που ζητά και τα «γκέμια» που κρατά σφικτά ο συγγραφέας. Δεν θέλει να του ξεφύγει. Έστω, όχι ακόμη. Μοιάζει να θέλει να ελέγξει το δημιούργημά της, ή καλύτερα τον εαυτό της και έτσι αρχίζει να σκέπτεται τις ιστορίες που θα πλάσει. Και, που θα την φέρνουν αντιμέτωπη με τον ήρωα/ηρωίδα που πρέπει να γεννηθεί. Θέλει κι η ίδια να ζήσει αλλού. Δημιουργός και δημιούργημα, ρόλοι συμβατοί, παράλληλοι και ασύμβατοι. Ελευθερίας και υποταγής. Ποιος όμως προς ποιόν;

Η εισαγωγή εμφανίζεται σαν μονόλογος ενός μονόπρακτου. Η συγγραφέας, θέλει να ωθήσει - ύστερα από δύο χρόνια κάτω την σκιά μουριάς ή την σκιά ενός πένθους- τον εαυτόν της και πάλι στην πραγματικότητα. Το πένθος, την φέρνει αντιμέτωπη με τον διχασμένο εαυτόν της. Ο ένας, θέλει να θρηνηθεί και ο άλλος θέλει να θεραπευτεί. Ένας πόνος υπόγειος, δωρικός, ύπουλος. Την κατατρώει, ενώ ταυτόχρονα ο θάνατος της αποδεικνύει πόσο πάμφθηνη έγινε η ανθρώπινη ζωή. Θέλει να φύγει από αυτό. Θέλει επιτέλους να θεραπευτεί. Θέλει άραγε;

Η αφηγητής/δημιουργός και πρωταγωνιστής, Ελένη Λαδιά, αποτυπώνει τρεις διαφορετικές ιστορίες για να στήσει το σκηνικό του κόσμου από τον οποίον θα επιλέξει η Φερέοικη αυτόν στον προτιμά ζήσει. Μέχρι να επουλωθεί. Να καταφέρει να ξεχαστεί. Ο Θάνατος, μεγάλη πληγή!

Τι είναι άραγε η συγγραφή ενός βιβλίου; Η συγγραφική αποφυγή της πραγματικότητας ή η αίσθηση μιας θεϊκής δύναμης που μπορεί να εμπνέει και να δημιουργεί;

Και η Ελένη Λαδιά, με δομή –αρχιτεκτονική- του διηγήματος αρχικά ασαφή, όπως και η σχέση δημιουργού και δημιουργήματος γεννιέται και αυτή ασαφής η οποία ωστόσο, μέσα από μια διαδικασία ‘μίτωσης’ παίρνει σάρκα και οστά αποκτώντας την τελική της μορφή.

Στην πρώτη ιστορία «δημιουργεί» δύο αντίθετους κόσμους. Μέσα από τη ζωή δύο μικρών κοριτσιών, της Φιλώς και της Γεωργίτσας, για να δείξει την ανημποριά της ευμάρειας σε αντίθεση με την ευρηματικότητα της φτώχειας. Μέσα από την ρήση του Σοπενχάουερ, πως από τις ακρότητες βγαίνει ο μέσος όρος, απορρέει το δίδαγμα, πως κάπου στο μέσον βρίσκεται η ευτυχία, ή επί το αρχαιότερο: «παν μέτρον άριστον».

Η δεύτερη ιστορία είναι η ιστορία ενός τριγώνου. Της Άννας που είναι παντρεμένη με την Τηλέμαχο, μαζί τους και ο Σάββας. Η Άννα και ο Σάββας έχουν κάτι κοινό. Την καρκινική γραφή των ονομάτων τους. Στην ιστορία τους, ο έρωτας παρουσιάζεται σαν συναίσθημα που μετατρέπεται σε πόθο για να εξελιχθεί τέλος σε μύηση. Σε μία άλλη ιστορία, ένα άλλο τρίγωνο. Αυτό, της Καλυψούς. Μαζί της ο Οδυσσεύς Α και ο Οδυσσεύς Β που συμπληρώνουν το ερωτικό και πνευματικό σύμπαν της, εστιάζοντας η συγγραφέας αφενός στην πολυπλοκότητα

της γυναικεία υπόστασης και αφετέρου αποκαλύπτοντας τον μυητικό ρόλο του έρωτα. Κατά την πλοκή, φιλοσοφίες, φιλοσοφικά ρεύματα πλέκονται και ντύνουν με ένα άλλο βάθος τις ανθρώπινες σχέσεις κάνοντας' το τυχαίο να προβάλλει σαν τη φοβερότερη όψη του Θεού. Και τον «Καιρό», το άγαλμα του φτερωτού νεανία του Λύσιππου, με ταχύτητα να διασχίζει την ιστορία αναμένοντας τον τυχερό που θα αρπάξει την ευκαιρία από τα μαλλιά. Αυτόν!

Ωστόσο, αυτή η ομοιότητα των χαρακτήρων στις σχέσεις μοιάζει να γίνεται η αιτία που φέρνει πόνο οξύ στους ήρωες και όταν με την απόσταση του χρόνου που με τα χρόνια έρχεται η σοφία τότε οι έρωτες που βασάνισαν κάποτε φέγγουν σαν εφιαλτικά όνειρα. Τότε, λέει η συγγραφέας πως πρέπει από μέσα μας να αναβλύσει η συγχώρεση προς τον εαυτόν μας γιατί τότε αυτόματα συγχωρούμε και τους άλλους.

Όμως, ούτε η πρώτη ούτε η δεύτερη ιστορία ήταν σε θέση να παρασύρουν την Φερέοικη μακριά από αυτό που ένοιωθε. Και την ρωτά: « Νικιέται ο Θάνατος;», εσύ σαν δημιουργός κάτι θα ξέρεις. Και η δημιουργός απάντησε: « Ανάσταση δεν υπάρχει αλλά ο Θάνατος νικιέται!». Η Φερέοικη, ήθελε να πάει κάπου αλλού. Ήθελε, να ξύσει την πληγή της μέχρι να ματώσει. Να βγει άλλο δέρμα. Να επουλωθεί. Ήθελε, με ελεύθερη βούληση, ελεύθερη και ανεξάρτητη να οδηγηθεί σε ένα ταξίδι, που θα ξαναζούσε την μοναδική εμπειρία. Ένα ταξίδι στο χρόνο! Τότε, η συγγραφέας την πηγαίνει σ έναν άλλον κόσμο, εκεί που υπάρχουν καταγεγραμμένα όλα. Τραβά τις «κουρτίνες» και της φανερώνει τον κόσμο της μνήμης. Μπροστά τους, μια μάζα από πυρακτωμένο σίδηρο και Ζεφύριες αύρες. Οι μεν για τις κακές αναμνήσεις οι δε για τις καλές. Πάνω της, παραστάσεις εμπίεστες που δήλουν το απώτερο παρελθόν, έκτυπες το πρόσφατο και εκχάρακτες για τις οξυμένες μνήμες. Μέσα σε αυτήν την πυρακτωμένη φρίκη, εμφανίστηκαν πρόσωπα γνωστά, φιλικά ή εχθρικά, ζωντανά, η ίσως τώρα νεκρά και κύλινδροι με καταγεγραμμένα κείμενα. Κάθε κύλινδρος, όταν «αφηγείτο» παραστάσεις χωρισμών, θανάτων και ερίδων, έκαιγε και έτριζε. Εκεί, συνάντησαν και γνωστά νεκρά αγαπημένα άτομα. Ήθελαν να κάνουν νεκρωαγωγία, να μεταφέρουν τους νεκρούς από τον Άδη, για να τους ψυχαγωγήσουν...

Μοιάζει με κάθε τρόπο, αυτόν τον άλλον κόσμο η συγγραφέας να τον έχει ονειρευτεί, επισκεφθεί, όπως αποκαλύπτεται, όπως επίσης αποκαλύπτεται πως έχει αναζητήσει και κάθε τρόπο που θα μπορούσε να επικοινωνήσει μαζί τους. Να τους ξανά δει, να μιλήσει μαζί τους. Όμως εκεί – συνεχίζει την ξενάγησή της στην Φερέοικη- μπορεί να συναντήσεις και το Κακό του παρελθόντος, που θα ζωντάνευε από την δική σου ενέργεια. « Να αποφεύγεις το Κακό» είπε στην Φερέοικη, «όπως και τους ανθρώπους που σου βγάζουν το Κακό». Η μόνη αντίσταση στο κακό είναι να το προσπερνάς, να το αγνοείς.

Καταλήγοντας τέλος πως ο Θάνατος Νικιέται κ η Ανάσταση υπάρχει. Και τα δύο συμβαίνουν κάθε στιγμή.

Αλλά όλα ήταν μάταια. Το διαπίστωνε πως, με κανένα τρόπο ούτε των αρχαίων, ούτε των Θεσσαλών μαγισσών ούτε των μέντιουμ θα της έδινε πάλι την ένωση. Ήταν η στιγμή που αναζητούσε πλέον την αιώνια επιστροφή για να ζήσει και πάλι μαζί τους. Μαζί της.

Όσο εξελίσσεται το βιβλίο, οι ρόλοι εναλλάσσονται συνεχώς μεταξύ δημιουργού και δημιουργήματος με αποτέλεσμα να μην είναι σαφές αν είναι κάποιο διαφορετικό πρόσωπο ή είναι το ίδιο ή αν είναι ένα κάτοπτρο που προβάλλει το ίδιο μέσα από δύο διαφορετικές μορφές. Κι η Φερέοικη, όσο προχωρούσε τόσο εξατμιζόταν. Έχανε την υπόστασή της, την ενέργεια της σαν ένας ατμός που παρασύρεται από τον άνεμο που σκορπίζεται και χάνεται. Έμοιαζε να ενσωματώνεται με την συγγραφέα για να οδηγήσει την ιστορία αλλού ενώ η συγγραφέας ρωτούσε τον εαυτόν της, ποιο να επιλέξω για τέλος; Ποίος γράφει το βιβλίο τελικά; Ο συγγραφέας; Η ηρωίδα; ή το ζωντάνεμα της ιστορίας που σαν ζωή οδηγεί κείμενο κ ήρωες αλλού; Ωστόσο, η συγγραφέας πάλευε μέσα από το κείμενο να μην αφήσει την ηρωίδα να γίνει συγγραφέας.

Στο κείμενο, λέξεις προβάλλουν με βαρύτητα την έννοια τους συνδέονται μεταξύ τους δίνοντας μια μεστότητα και περιεκτικότητα πρωτόγνωρη στο κείμενο. Μοιάζει κάθε παράγραφος να περικλείει σελίδες αφήγησης. Λέξεις μαγικές, πλασμένες με την τέχνη και γνώση της γλώσσας άλλοτε κοσμούν το κείμενο και άλλοτε το ματώνουν. Άλλες πάλι «εμπίστες», «έκτυπες» ή «εκχάρακτες» προβάλλουν την κομψότητα, την ποιητικότητα και το κάλος της γλώσσας, το οποίο επιστρατεύεται για να περιγράψει, τον άλλον κόσμο σαν να τον ξέρει. Σαν να τον έχει επισκεφθεί πολλάκις. Πόση αγάπη!

Πώς να είναι άραγε τα αρχεία της μνήμης; Μήπως έτσι; Ρωτά ο αναγνώστης. Και σε κάποια στιγμή μέσα από το κείμενο του αποκαλύπτεται πως κάποτε της δόθηκε η Χάρις να τον επισκεφθεί. Και τώρα σαν μεσήτριά του, μπορεί και μιλά για αυτόν βεβαιώνοντας πως είναι πολύ μεγαλύτερος, από τον πάνω. Πάντα της άρεσε να γίνεται διάφανη και να βαδίζει ανάμεσα στους δύο κόσμους. Τώρα το κάνει με τον υπέρτατο πόνο και την φλογερή επιθυμία να κατοικήσει πλέον εκεί.

Ένας πόνος βαθύς πονά τον αναγνώστη από την αξιοπρέπεια με την οποία εκφράζεται που ενώ ποτίζει τις σελίδες, το δάκρυ δεν κυλά, τουλάχιστον εμφανώς. Ωστόσο τον διαπερνά τον στιγματίζει. Το πένθος το είχε περιγράψει και στο βιβλίο της. Φρειδερίκος και Ιωάννης. Και βγήκε από αυτό πιο δυνατή. Αυτήν τη φορά θα τον προσπεράσει; έχει τον χρόνο άραγε;

Μέσα από μια ασυνήθιστα ευφάνταστη σύλληψη για την δομή των δύο πρώτων ιστοριών και εξαιρετικής έμπνευσης της τρίτης μιλά και για τους δύο κόσμους, με τρεις ιστορίες που προβάλλουν σαν ευαγγελικές παραβολές οι οποίες καταλήγουν σε διδάγματα ζωής. Οι ακρότητες γεννούν άλλες συμπεριφορές, η συγχώρεση κάνει καλό μέσα μας και γύρω μας, το Κακό ακυρώνεται με την απομάκρυνση από αυτό, και τελευταίο δίδαγμα: Ο θάνατος νικιέται, από τη συνεχή γέννηση, από τη ζωή ενός ροδαλού μωρού.

Η Ελένη Λαδιά μέσα από το βιβλίο της Φερέοικη, με πολυεπίπεδη γραφή, προβάλλει την δομή/αρχιτεκτονική ενός διηγήματος, τη σύγκρουση συγγραφέα και ήρωα, τον άνισα μοιρασμένο πλούτο που γεννά συμπεριφορές, τον μυητικό εξελικτικό ρόλο του έρωτα και στα δύο φύλα, την ύπαρξη του πάνω και κάτω κόσμου και τέλος την πάλη της ζωής εναντίον του θανάτου. Είχε πάντα ένα άλλο άυλο παράλληλο σύμπαν για την ίδια, άλλοτε σαν διαφυγή, άλλοτε σαν έμπνευση και άλλοτε πάλι σαν επιλογή. Τώρα, το «άλαστον πένθος» μετατρέπεται δημιουργικά σε όλα αυτά. Γίνεται έμπνευση, ήρωες, πλοκή. Ιδού! Η Φερέοικη.

Και όλα αυτά σε 84 σελίδες. Μόνο η Ελένη Λαδιά, μπορεί και το καταφέρνει αυτό.

Τούλα Ρεπαπή

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ, Ιούνιος 2017